

การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิดการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*

SELF-MANAGEMENT DEVELOPMENT OF CAREER GROUPS IN WANG MAN SUB-DISTRICT, WAT SING DISTRICT, CHAI NAT PROVINCE BASED ON THE CONCEPT OF SELF-RELIANCE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

สุจินดา ประเสริฐ, พงศกร ศรีรงค์ทอง*, ณพัชญ์ปภา สว่างนุวัตกุล, เกษร เกษมชื่นยศ, สุภาวดี ศรีชัยสุวรรณ

Sujinda Prasert, Pongsakorn Srirongthong*, Naphatpapa Sawangnuwatkul, Kaysorn Kasemcheunyot, Supawadee Srichaisuwan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pongsakorn.sri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและกิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ และ 3) เพื่อพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกกลุ่มอาชีพของบ้านท่าข้าม หมู่ที่ 5 ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม การสนทนากลุ่ม เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT เทคนิค AIC และเทคนิค AAR และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการตนเองตามหลักการจัดการ POLC พบว่า ด้านการวางแผน มีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน และแก้ไขปัญหา ด้านการจัดองค์กร มีโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการ และแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ ด้านการนำ มีการสื่อสาร และสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีม และด้าน การควบคุม มีการติดตาม ประเมินผลการทำงานในกลุ่มตลอดเวลา 2) ศักยภาพการจัดการตนเอง ด้านคน มีความมุ่งมั่นตั้งใจและความสามัคคีสูง ด้านคุณภาพสินค้า ไม่กวดมีราคาไม่แพงและคงทน ด้านการจัดการ มีภาวะผู้นำ ที่ดีและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และ 3) โมเดลการพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการตนเอง ได้แก่ ความสามัคคี ภาวะผู้นำ ความมุ่งมั่นตั้งใจ การมีส่วนร่วม การรักการเรียนรู้ และการสนับสนุนจากภายนอก ทำให้กลุ่มบริหารตนเองได้ รับผิดชอบช่วยเหลือตนเองได้ และพัฒนาตนเองได้ นำไปสู่การพัฒนาจัดการตนเองในการผลิตไม้กวาด การเพาะเห็ด การเลี้ยงไก่ไข่ และการเพิ่มช่องทางการตลาดร้านค้าที่วัด

คำสำคัญ: การจัดการตนเอง, กลุ่มอาชีพ, การพึ่งตนเอง, การพัฒนาที่ยั่งยืน



Abstract

This participatory action research was conducted with the following objectives: 1) to examine the organization and management forms and activities of the career group; 2) to analyze management potential of the career group; and 3) to improve the management of the career group. The key informants who participated in this study consisted of 10 members of Takam Village career group derived from purposive sampling. Data collection and analysis had been done with focus group, SWOT analysis, AIC and AAR techniques, and content analysis. It could be found in the results that: 1) according to POLC self-management model, it could be observed that the career group appeared to have their goals, methods, and resolution defined. In addition, there was an organization of committee appointment and allocation of tasks according to ability. They were found to employ communication and encouragement of team work spirit, and committed to following up and evaluation of work. 2) Key self-management potential was found to include commitment and unity with good leadership and participatory management. In addition, there broom products were inexpensive and durable. And 3) The development model of career group management could comprise of three major aspects. Factors influencing the development of management included unity, leadership, commitment, participation, learning spirit, and external supports. These resulted in the capacity of self-management, self-reliance, and self-development then led to the expansion in activities including the production of brooms, mushroom plantation, chicken raising, and expansion of marketing channel in the community.

Keywords: Self-Management, Career Groups, Self-Reliance, Sustainable Development

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นแผนขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศระยะยาวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายประเทศมีความมั่นคง คือ ประชาชนมีงานมีรายได้ที่มั่นคงและชุมชนเข้มแข็ง มีความมั่งคั่ง คือ การลดความเหลื่อมล้ำและประชาชนอยู่ดีมีสุข และมีความยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สร้างรายได้ความเจริญ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาที่สร้างสังคมเสมอภาคมีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมบนฐานทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนรวมตัวกันร่วมคิดร่วมทำในการจัดการตนเอง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้นำไปสู่สังคมเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม (ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), 2561) ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) เป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเน้นไปที่การพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากเชิงพื้นที่โดยการสร้างฐานรายได้ใหม่และต่อยอดฐานรายได้เดิม การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนให้เพิ่มขึ้นโดยการสนับสนุนการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะของผู้ประกอบการในการบริหารธุรกิจที่เท่าทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง การสนับสนุนผู้ประกอบการในชุมชนในการรวมกลุ่มพึ่งพาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ สร้างอาชีพ อันเป็นการแก้ปัญหาความยากจนและสร้างรายได้ รวมทั้งการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาในการร่วมกันพัฒนาความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การใช้จริงในทางปฏิบัติ เป็นการเสริมพลังชุมชน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

พึ่งพาและจัดการตนเองได้ และลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมเพื่อความสุขของคนในสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เป็นการน้อมนำพระราชโบายด้านการศึกษาที่มอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีเป้าหมายการพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน ตรงกับความต้องการและบริบทที่แท้จริงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีพันธกิจด้านการวิจัยที่เน้นการเตรียมคนให้มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีอาชีพการงานทำ สามารถดูแลครอบครัวและพึ่งพาตนเองได้ และเน้นการบูรณาการสร้างองค์ความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มุ่งให้ชุมชนท้องถิ่นพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2561) การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ในทุกระดับ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการสร้างอาชีพ มีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองพึ่งพาตนเองได้ เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ หลุดพ้นจากความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำ ช่วยเหลือคนในชุมชนมีรายได้ อยู่ดีมีสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เป็นปัญหาที่ท้าทายต่อการพัฒนาประเทศและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างมาก จากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2562 พบว่า ครครัวเรือนยากจนมีทั้งสิ้นจำนวน 1.31 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของครัวเรือนทั้งหมด มีรายได้ 3,016 บาทต่อคนต่อเดือน ครัวเรือนยากจนมีหนี้สินเฉลี่ย 89,208 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งคนยากจนมากที่มีปัญหาความยากจนในด้านตัวเงินที่รุนแรงมีจำนวน 1.28 ล้านคน และคนเกือบจนมีความเสี่ยงที่จะเป็นคนยากจนได้ง่ายมีจำนวน 5.40 ล้านคน มีรายได้ 3,864 บาทต่อคนต่อเดือน สัดส่วนคนยากจนนอกเทศบาลจะสูงกว่าในเขตเทศบาล คนยากจนที่อยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนร้อยละ 4.69 ส่วน ส่วนคนยากจนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนร้อยละ 8.07 ต้นเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่มีรายได้ไม่ค่อยแน่นอน และการเป็นแรงงานนอกระบบที่มีความเสี่ยงต่อรายได้ที่ไม่ค่อยมีความมั่นคง ส่วนปัญหา ความเหลื่อมล้ำของช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยที่สุดกับคนจนที่สุดทวีความแตกต่างกันสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คนรวยที่สุดมีรายได้สูงถึงร้อยละ 33.17 ของรายได้รวมทั้งประเทศ มีรายได้เฉลี่ยสูงถึง 32,663 บาทต่อเดือน ส่วนคนจนที่สุดมีรายได้เพียงร้อยละ 2.08 ของรายได้รวมทั้งประเทศ มีรายได้เฉลี่ย 2,049 บาทต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) จากข้อมูลสถิติในปี 2562 จังหวัดชัยนาทเป็นหนึ่งใน 10 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด มีคนจนจำนวน 52,000 คน เส้นความยากจนอยู่ที่ 2,944 บาทต่อคนต่อเดือน สัดส่วนคนจนด้านรายจ่ายร้อยละ 17.89 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจด้านรายได้ ทำให้ประชาชนเกิดความลำบากทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การหารายได้ และการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อสูญเสียโอกาสความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมในมิติต่าง ๆ ดังนั้น การส่งเสริมการประกอบอาชีพจะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองในการหารายได้มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการส่งเสริมประชาชนในการรวมตัวเป็นกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้าง ความอยู่ดีมีสุข จะเป็นการรวมกำลังและเสริมพลังของกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเอง ช่วยกันร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ปัญหาของสมาชิกแต่ละคนในรูปแบบกลุ่มผ่านกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการตนเองร่วมกัน อันเป็นการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นจากฐานราก ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำให้น้อยลง

ในเดือนกันยายน 2562 ปัญหาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพเป็นปัญหาหนึ่งที่ได้จากการค้นหาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ซึ่งพบว่ากลุ่มอาชีพของตำบลวังหมันประสบปัญหาการจัดการตนเองด้านการขาด



แคลนเงินทุน อุปกรณ์ และวัตถุดิบ การขาดความรู้และทักษะในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขาดช่องทางการจัดจำหน่าย การมีรายได้น้อยไม่เพียงพอ เป็นต้น การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพบนแนวคิดการพึ่งตนเองเป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มอาชีพที่ระเบิดจากภายในในการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาและบริหารกิจการของกลุ่มร่วมกันให้เจริญก้าวหน้าด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะพัฒนาและปรับปรุงการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เรียนรู้ที่พัฒนาและขยายช่องทางการตลาดเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงของกลุ่มอาชีพให้เพิ่มพูนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตอย่างอยู่ดีมีมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชีวิตหลุดพ้นจากภาวะความยากจนและความเหลื่อมล้ำ และเพื่อสร้างกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของชาติที่มุ่งการพัฒนาเชิงพื้นที่ ส่งเสริมคนในชุมชนให้รวมตัวกันในการสร้างรายได้ มีความมั่นคงในชีวิต มีความสุข และมีจิตสำนึกการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิดการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อศึกษากิจกรรมและรูปแบบ วิเคราะห์ศักยภาพ และพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพใน ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท ประโยชน์ที่ได้รับคือการได้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม รูปแบบ และศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพที่นำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ การส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจให้กลุ่มอาชีพมีรายได้ สมาชิกของกลุ่มอาชีพเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมใน การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ การวางแผน การคิดกลยุทธ์ การถอดบทเรียนการจัดการตนเองของกลุ่มไปสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของตัวกลุ่มเองและกลุ่มอื่นต่อไป อีกทั้งกลุ่มอาชีพยังมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเองว่าสามารถจัดการ พัฒนา และแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและกิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประยุกต์ที่มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง (Purposeful sampling) คือ สมาชิกกลุ่มอาชีพบ้านท่าข้าม หมู่ 5 ตำบลวังหมัน อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ได้แก่ ประธาน 1 คน กรรมการ 5 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 1 คน

ขั้นตอนและเทคนิคการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบและกิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นแรก เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การระบุ คัดเลือก สรุป ปัญหาความต้องการ วิเคราะห์และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

ขั้นที่สอง เป็นการศึกษากิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาและกระบวนการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ และศึกษารูปแบบการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพตามหลักการจัดการ POLC ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

เทคนิคการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว ประวัติความเป็นมา ปัญหาความต้องการ กระบวนการผลิต รูปแบบและกิจกรรมการจัดการตนเอง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ด้านการวิจัย และด้านการประเมิน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (สุวิมล ติรภานนท์, 2551) และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ โดยกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นเพียงพี่เลี้ยงผู้อำนวยความสะดวกส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นแรก การสร้างความเข้าใจให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกกลุ่มอาชีพได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในปัจจุบันของกลุ่มอาชีพ และนำเทคนิค SWOT มาใช้วิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่ม

ขั้นที่สอง การกำหนดแผนและกลยุทธ์ สมาชิกกลุ่มอาชีพนำผลข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT มาร่วมกันคิด สังเคราะห์เป็นแผนและกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

ขั้นที่สาม การปฏิบัติตามแผนและกลยุทธ์ สมาชิกกลุ่มอาชีพได้นำแผนและกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการจัดการตนเองของกลุ่มไปดำเนินการปฏิบัติจริง โดยผู้วิจัยได้ติดตามและสังเกตการปฏิบัติงานจริงตามแผนและกลยุทธ์ของกลุ่มอาชีพ และคณะผู้วิจัยได้มีการประชุมร่วมกับสมาชิกกลุ่มอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น สะท้อนกลับข้อดีและข้อจำกัดของผลการปฏิบัติงานของกลุ่มอาชีพ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงร่วมกันเป็นระยะ ๆ

เทคนิคการวิจัย เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แผนและกลยุทธ์การจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นแรก การสร้างความรู้ (A) สมาชิกกลุ่มอาชีพร่วมกันแสดงความคิดเห็น หาข้อสรุป และกำหนดสิ่งที่กลุ่มต้องการที่จะพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่ม

ขั้นที่สอง การสร้างแนวทางการพัฒนา (I) สมาชิกกลุ่มอาชีพร่วมกันคิดแสวงหาวิธีการและกำหนดเป้าหมาย เลือกทางเลือกที่เหมาะสม พร้อมจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาการจัดการตนเองในสิ่งที่กลุ่มอาชีพกำหนดความต้องการไว้

ขั้นที่สาม การสร้างแนวทางปฏิบัติ (C) สมาชิกกลุ่มอาชีพยอมรับร่วมกันในการนำกิจกรรมการพัฒนาจัดการตนเองของกลุ่มไปสู่การปฏิบัติจริง

เทคนิคการวิจัย เทคนิค AIC ด้วยการประชุมกลุ่ม



เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย ภาพสภาพการณ์ ปัจจุบัน ภาพอนาคต วิธีการที่ทำให้ภาพอนาคตเป็นจริง ลำดับความสำคัญของวิธีการที่ทำให้ภาพอนาคตเป็นจริง แนวทางการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง สมาชิกกลุ่มอาชีพร่วมกันถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนวิธีการทำงาน ความสำเร็จ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมจริง เพื่อปรับปรุงการทำงาน และสรุปบทเรียนไว้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยให้คำปรึกษาเป็นระยะ ๆ ด้วย

เทคนิคการวิจัย เทคนิคการถอดบทเรียนแบบเสริมพลัง (AAR) ด้วยการประชุมกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย สิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เกิดขึ้นจริง สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง สิ่งที่ต้องทำเพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการจัดการตนเองของกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบผู้บริหารของตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เพื่อแนะนำตัว ขออนุญาตเข้าไปในพื้นที่ สร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จัก อธิบายรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ทุกคนทราบ
2. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย และรายละเอียดการขอความยินยอมในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทราบ พร้อมทั้งมีใบยินยอมความเข้าใจอันถ่องแท้ให้ลงลายมือชื่อ
3. ผู้วิจัยได้อธิบายและขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักลงลายมือชื่อในใบยินยอมการให้ข้อมูลส่วนบุคคลในการนำข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการวิจัย
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามแต่ละขั้นตอนและเทคนิคการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ SWOT การทำ AIC และการถอดบทเรียนแบบเสริมพลัง AAR ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย และตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) จากมุมมองหลาย ๆ ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดระเบียบ วิเคราะห์จำแนกข้อมูล (Typological Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล จัดทำดัชนีคำหลัก (Coding) สร้างข้อสรุปเชื่อมดัชนีคำหลักเข้าด้วยกัน ตีความ สร้างและเขียนเชื่อมข้อสรุปเข้าด้วยกันเป็น การวิเคราะห์สรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิดการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

1. รูปแบบและกิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

กิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพรวมตัวก่อตั้งขึ้นประมาณปี 2562 ตามแนวคิดของผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 (นายจำรอง คงกะพันธ์) ที่นำเสนอโครงการทำไม้กวาดภายใต้โครงการสัมมาชีพของกรมการพัฒนาชุมชน เหตุผลที่สมาชิกเข้าร่วมกลุ่มอาชีพคือ ต้องการมีงาน มีรายได้ เป็นงานไม่หนักที่ผู้สูงอายุทำได้ การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และความสุข ความเพลิดเพลินจากการได้พูดคุยกัน กิจกรรมหลักคือการผลิตไม้กวาด มีกระบวนการผลิต 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนต้นน้ำ การสร้างความรู้ กลุ่มอาชีพได้รับการฝึกอบรมจากวิทยากรของหน่วยงานภายนอก 2) ขั้นตอนกลางน้ำ การผลิต

สมาชิกกลุ่มอาชีพจะมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ปัญหาทุกขั้นตอนการผลิต สมาชิก ร่วมออกเงินคนละ 1,000 บาท เป็นทุนเริ่มต้นในการซื้อวัตถุดิบ อุปกรณ์มาผลิต หลังฝึกอบรมกลุ่มอาชีพได้ทดลอง ฝึกทำไม้กวาดใหม่โดยออกแบบทั้งแบบยาวและแบบสั้นด้วยตัวเองร่วมกัน ปรัชชาหรือกันค้นหาวิธีการผลิตไม้ กวาดให้สวยงาม แน่นหนา แข็งแรง ทนทาน ทำจนมีความชำนาญจึงลงมือผลิตและจัดจำหน่าย กลุ่มอาชีพพัฒนา ปรับปรุงด้วยการลองผิดลองถูก ต่อยอดเป็นไม้กวาดแบบโค้งงอและแบบจุ่ม และจัดทำสติ๊กเกอร์ติดด้วย และ 3) ขั้นตอนปลายน้ำ การจัดจำหน่าย กลุ่มอาชีพคิดกำหนดราคาเอง ตลาดภายใน ได้แก่ ร้านขายของชำในหมู่บ้าน วัด (ขายตามเทศกาลต่าง ๆ) ตลาดภายนอก ได้แก่ ร้านขายส่ง การฝากญาติไปขาย งานกาชาดจังหวัด เพชรบุรี กลุ่มอาชีพยังมีความรู้ในการผลิตสินค้าอื่น ๆ ได้แก่ ยาหม่อง ดอกไม้จันทน์ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และพริกแกง

รูปแบบการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

รูปแบบการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการจัดการ POLC พบว่า 1) การวางแผน กลุ่มอาชีพมีการประชุมปรึกษา ตัดสินใจร่วมกันในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน การผลิต การพัฒนาสินค้า และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม 2) การจัดองค์กร กลุ่มอาชีพจัดกลุ่มในรูปแบบ คณะกรรมการ กำหนดลักษณะงาน แบ่งหน้าที่กันทำตามความสามารถของสมาชิกแต่ละคน 3) การนำ กลุ่มอาชีพ มีการติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีมที่ดี ผู้นำกลุ่มและที่ปรึกษากลุ่มคอยให้การสนับสนุนและจูงใจให้สมาชิก ร่วมมือกันทำงานจากการแบ่งปันผลกำไร ตัวสมาชิกมีกำลังใจจากคำชื่นชมของผู้ซื้อว่าไม้กวาดสวยงาม แข็งแรง ทำให้มุ่งมั่นผลิตไม้กวาดที่มีคุณภาพดี และ 4) การควบคุม กลุ่มอาชีพมีการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ และ ประเมินผลการทำงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการผลิตไม้กวาดให้มีมาตรฐานผ่านการประสานงานของประธานกลุ่มอยู่เสมอ

2. ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นระบุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในปัจจุบัน โดยกลุ่มอาชีพ ได้ทำการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันกำหนดแผนกลยุทธ์ในการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ วิสัยทัศน์ มีความมั่นคง มีรายได้ประจำ มีชื่อเสียง เข้มแข็ง เติบโตยั่งยืนขึ้น เลี้ยงตนเองได้

พันธกิจ 1) ผลิตสินค้าหลากหลายสลับกันให้มีรายได้เข้ามาตลอด 2) พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพที่ดี 3) ขยายช่องทางการตลาดและประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายในปัจจุบัน 1) การมีทุน วัตถุดิบ 2) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 3) การมีรายได้ อย่างต่อเนื่อง 4) การมีตลาดและยอดขายมากขึ้น 5) การผลิตไม้กวาดให้มีความมั่นคง

จุดแข็ง 1) ด้านคน มีความสามัคคีสูงมาก มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีความพยายาม มุ่งมั่น รักใน การเรียนรู้ 2) ด้านคุณภาพไม้กวาด มีราคาที่ไม่แพง มีความแน่นและหนา คงทน 3) ด้านการจัดการ มีภาวะผู้นำที่ดี การบริหาร แบบมีส่วนร่วม

จุดอ่อน การมีเงินทุนน้อย การหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ได้ยากและไม่เพียงพอ การขาดทักษะทางเทคโนโลยี ปัญหาสุขภาพ

โอกาส การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเงินทุน การที่สินค้าไม่มีคู่แข่งใน หมู่บ้าน

อุปสรรค ช่องทางการตลาดและยอดขายน้อย ช่องทางการประชาสัมพันธ์น้อย ไม่ทันสมัย ปัญหา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้ผู้ซื้อเข้ามาซื้อได้ลำบาก

กลยุทธ์นำไปปฏิบัติและผลการติดตาม 1) กลยุทธ์การตลาดพ่วงข้าง ผลสามารถขยายตลาดโดยนำไม้ กวาดใส่ออกไปเร่ขายตามที่ต่าง ๆ 2) กลยุทธ์การจัดหาดอกไม้กวาดที่ได้รับการสนับสนุนทุนจากหน่วยงาน ภายนอก ผลสามารถผลิตไม้กวาดได้อย่างต่อเนื่องมากพอจำหน่ายเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน 3) กลยุทธ์การเพาะเห็ด และต้นอ่อนทานตะวัน ผลสามารถขายและมีรายได้เป็นอาชีพเสริม



3. การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพมีการประชุมร่วมกันโดยสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มว่ายังมีการรวมตัว รักและสามัคคีกันดี อยู่ สามารถผลิตไม้กวาดได้ กลุ่มอาชีพได้ร่วมกันระดมความคิดกำหนดประเด็นที่ต้องการพัฒนาจำนวน 9 ประเด็น โดยร่วมกันคัดเลือกและสร้างแนวทางการปฏิบัติทำให้ได้ประเด็นสำคัญที่ต้องการพัฒนาเหลือ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การเพิ่มจำนวนการผลิตไม้กวาดได้ต่อเนื่องทุกวัน แนวทางการพัฒนาคือการหาช่องทางการตลาด การผลิตไม้กวาดที่มีคุณภาพ และการลดต้นทุนการผลิต 2) การพัฒนาร้านค้าที่วัด แนวทางการพัฒนาคือการปรึกษาคณะกรรมการของวัดท่าข้ามใน การปรับปรุงพื้นที่เพื่อใช้วางขาย 3) การเพิ่มจำนวนการเพาะเห็ด แนวทางการพัฒนาคือการซื้อก้อนเชื้อเพิ่ม การดูแลและพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดให้ดีขึ้น และ 4) การเลี้ยงไก่ไข่ แนวทางการพัฒนาคือการนำไก่จากไม้กวาดมาซื้อไก่ไข่

4. การติดตามและประเมินผลกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง

กลุ่มอาชีพมีเป้าหมาย คือ การมีรายได้ การมีอาชีพเสริม สิ่งที่เกิดขึ้นตามที่คาดหวัง คือ มีรายได้บ้าง สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นตามที่คาดหวัง คือ รายได้ที่ได้รับยังไม่สม่ำเสมอ การขายยังไม่คงที่ วิธีการแก้ไข คือ การหาตลาดและช่องทางการขาย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเพาะเห็ดหมุนเวียนเป็นรายได้เสริม สิ่งที่ได้เรียนรู้ คือ ความสามารถในการทำไม้กวาด ความรู้และทักษะการขาย ความรู้เรื่องการเพาะเห็ด และความสามัคคีกัน

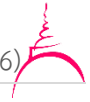
อภิปรายผล

1. กิจกรรมและรูปแบบการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ พบว่า กิจกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ ในการผลิตไม้กวาดนั้นอยู่บนแนวคิดการพึ่งตนเอง สมาชิกมีความรักในการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีภาวะผู้นำ มีความสามัคคี ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้กลุ่มเป็นผู้ริเริ่มในการดูแล ฟังพา และกำหนดทิศทางทุกกิจกรรมตั้งแต่การผลิต การพัฒนาปรับปรุง การจัดจำหน่ายไม้กวาดของกลุ่มได้ด้วยตัวเอง ศักยภาพของสมาชิกในกลุ่มเป็นพลังสำคัญของการพึ่งตนเอง ทำให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จในการจัดการตนเอง (กนกกาญจน์ เมืองแก้ว, 2561) ในส่วนรูปแบบนั้นกลุ่มอาชีพมีการจัดการตนเองตามหลักการจัดการ POLC การที่กลุ่มอาชีพมี การวางแผนร่วมกันในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ กระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการแก้ไขปัญหา ทำให้กลุ่มมีแนวทางในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการตนเองได้สำเร็จ (Robbins, S. & Coulter, 2012) กลุ่มอาชีพมีการจัดการด้วย การกำหนดโครงสร้างกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ วิธีการทำงานและมีการแบ่งหน้าที่กันทำตามความสามารถ โครงสร้างองค์การและบทบาทที่ชัดเจนอยู่บนความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงทุกส่วนเข้าด้วยกันตามบทบาทหน้าที่ทำให้การจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพดำเนินงานไปอย่างรวดเร็ว ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545) กลุ่มอาชีพมีการนำ ผู้นำกลุ่ม สนับสนุนและจูงใจ กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มช่วยเหลือ ร่วมมือกันทำงานด้วยการแบ่งปันผลกำไร และสมาชิกกลุ่มมีการสื่อสารที่ดี ทำงานเป็นทีม และมีกำลังใจจากคำชมของลูกค้าว่าไม้กวาดมีคุณภาพ สวย และแข็งแรงทนทาน ทำให้มุ่งมั่นตั้งใจในการจัดการตนเองตามเป้าหมายจนสำเร็จ (Bateman, T & Snell, S., 2015) และกลุ่มอาชีพมีการควบคุม ได้ประชุมกำกับติดตามและประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมาย และปรับปรุงการทำงานให้ได้คุณภาพ มีมาตรฐานร่วมกันอยู่เสมอ ทำให้กลุ่มสามารถจัดการตนเองในการลดความเสียหายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลได้ด้วยตัวเอง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545)

2. ศักยภาพการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า ศักยภาพด้านคน มีความสามัคคี มีความร่วมแรงร่วมใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และมีความรักในการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการตนเอง การที่คนมีความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้คนในกลุ่มจะรู้สึกถึงพลังอำนาจภายในและศักยภาพใน

การจัดการตนเองที่จะผลักดันการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยพลังสามัคคีของกลุ่ม ความมุ่งมั่นตั้งใจ ทำให้กลุ่มมีความมั่นใจในศักยภาพของตนที่จะจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน และความร่วมมือร่วมใจทำให้กลุ่มสามารถจัดการตนเองได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม (สุภาพคนไทย, 2557) ศักยภาพด้านคุณภาพสินค้า มีราคาไม่แพง มีความคงทน เป็นการเสริมพลังให้กลุ่มอาชีพในการพัฒนาตนเองให้มีจิตใจใฝ่เรียนรู้ที่จะจัดการตนเองเพื่อลดต้นทุน และประยุกต์ใช้ความรู้และคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ นำมาปรับปรุงพัฒนาต่อยอดสินค้าของกลุ่มให้มีคุณภาพดีขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นการยกระดับความรู้ไปสู่การพัฒนาให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ (โกวิท พวงงาม, 2553) และศักยภาพด้านการจัดการ มีผู้นำที่มีภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยจำเป็นในการจัดการตนเองของกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีภาวะผู้นำเป็นเจ้าของ มีส่วนรับผิดชอบการจัดการตนเองของกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ มีจิตอาสาโดยมีบทบาทช่วยเหลือกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุความสำเร็จไปสู่เป้าหมาย การมีภาวะผู้นำที่ดีช่วยแก้ไขปัญหากลุ่ม สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการพัฒนากลุ่ม และการอยากรวมตัวอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม รักหากลุ่มยังคงอยู่ และช่วยพัฒนากลุ่มเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ (Grill, L., 2019) การที่กลุ่มอาชีพมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการตนเอง มีการกระจายอำนาจการบริหารและความรับผิดชอบไปยังตัวบุคคลและทีมงานที่ทุกคนมีอิสระในการรับผิดชอบตนเอง ทีมจะถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามหน้าที่ใหม่ที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมติดตามประเมินผลผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งก่อให้เกิดการจัดการตนเองของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเป้าหมายและผลประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มเป็นหลัก การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มพลังอำนาจเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกกลุ่มที่ช่วยเสริมพลังความเข้มแข็งของกลุ่ม และส่งผลต่อการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพที่พยายามทำงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย (Ginten, M., 2017)

3. การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยสามารถสรุปและอธิบายได้ในรูปแบบของโมเดลการพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรกคือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ความสามัคคี ความมุ่งมั่นตั้งใจ รักการเรียนรู้ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากภายนอก ส่งผลต่อส่วนที่สอง คือ การจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพ บนแนวคิดการพึ่งตนเอง ที่ทำให้กลุ่มอาชีพสามารถบริหารตนเองได้ตามหลักการจัดการ POLC สามารถรับผิดชอบช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาตนเองได้ สามารถพัฒนาตนเอง และสามารถจัดการอาชีพตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังส่วนที่สาม คือ การพัฒนาการจัดการตนเอง ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาการจัดการตนเองได้ในด้านการผลิตไม่กวด การเพาะเห็ด การขายร้านค้าที่วัด และการเลี้ยงไก่ไข่ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เกื้อกูล เอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน และคุณภาพชีวิตที่ดีมีรายได้และมีความสุข (จากุพจน์ สุขสำราญ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จากุพจน์ สุขสำราญ ที่พบว่า การที่กลุ่มมีสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความตั้งใจ และมีส่วนร่วมในการคิด การรับผิดชอบ การแก้ไขปัญหา และการรับผลประโยชน์ในการบริหารจัดการกลุ่มจะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและปลอดภัย และการที่กลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการตนเองและการดำรงอยู่ของกลุ่มอาชีพ และงานวิจัยของวิมล กลางประพันธ์ และคณะ ที่พบว่า ภาวะความเป็นผู้นำเป็นเงื่อนไขทำให้กลุ่มอาชีพสามารถจัดการตนเองได้ (วิมล กลางประพันธ์ และคณะ, 2551) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สกนธรัตน์ และธิดารัตน์ กลยนิษฐ์ ที่พบว่า การจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพได้นั้น กลุ่มต้องบริหารทรัพยากรทั้งด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านคน และด้านการจัดการ และกิจกรรมของกลุ่มที่สำคัญ คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการจัดกระบวนการ (ประสิทธิ์ สกนธรัตน์, 2553); (ธิดารัตน์ กลยนิษฐ์, 2553) รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของของอัยรี วีระพันธ์พงศ์ และจักรกฤษณ์ แก้วธรรมมา ที่พบว่า กลุ่มอาชีพที่จัดการพึ่งตนเองในการพัฒนากลุ่มอาชีพได้ กลุ่มต้องสามารถแก้ไขปัญหาด้วย



ตนเองได้ และกลุ่มสามารถพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า (อัยวิ วีระพันธ์พงศ์, 2556); (จักรกฤษณ์ แก้วธรรมมา, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิด การพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพมีความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรมของกลุ่ม กลุ่มอาชีพมีการจัดการตนเองตามหลักการจัดการ POLC ที่มีการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม มาใช้ในการทำกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมาย ภายใต้ศักยภาพของคนที่มีความร่วมแรงร่วมใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความรักในการเรียนรู้ และศักยภาพด้านการจัดการที่มีภาวะผู้นำ กลุ่มอาชีพมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม สามารถบริหารงานและรับผิดชอบช่วยเหลือกลุ่มของตนเองได้ และกลุ่มอาชีพสามารถพัฒนาการจัดการตนเองได้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้มีความสุข บนความสัมพันธ์ที่เคารพเอื้ออาทรเกื้อกูลกันอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้ คือ 1) การนำการจัดการตนเองบนหลักการจัดการ POLC ของกลุ่มอาชีพบ้านท่าข้ามไปขยายผลประยุกต์ใช้ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ต่อไป 2) การนำความรู้การพัฒนาการผลิตไม้กวาดที่สวยงาม แทนหนา แข็งแรงของกลุ่มอาชีพบ้านท่าข้าม ตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ ชั้นกลางน้ำ และชั้นปลายน้ำไปเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ขยายผลต่อยอดความรู้ให้กับกลุ่มอื่น ๆ ให้สามารถหารายได้ประกอบเป็นอาชีพได้ และ 3) การนำรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพบ้านท่าข้ามที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการตนเองให้กับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ คือ 1) การศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขยายช่องทางการตลาดของกลุ่มอาชีพ 2) การศึกษาความสามารถด้านการพัฒนาสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มอาชีพ และ 3) การศึกษาการพัฒนาการสร้างเครือข่ายของกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างพลังของกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็งและจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากกลุ่มอาชีพบ้านท่าข้าม หมู่ 5 ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ เมืองแก้ว. (2561). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชนหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- จักรกฤษณ์ แก้วธรรมมา. (2553). การส่งเสริมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของเทศบาล ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. ใน การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จัญพจน์ สุขสำราญ. (2555). การมีส่วนร่วมบริหารจัดการกลุ่มอาชีพคนเอาถ่าน ชุมชนบ้านไสเหนือตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. ใน การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- ธิดารัตน์ กลยนิย. (2553). การบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพ ศึกษากรณีกลุ่มแต่งแคนตาเล่บ้านบดมาด อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร. ใน การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 44 . (13 ตุลาคม 2561).
- ประสิทธิ์ สกนธรัตน์. (2553). การบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพ : ศึกษากรณีกลุ่มอาชีพปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ บ้านกุสุมาลย์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. ใน การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิมล กลางประพันธ์ และคณะ. (2551). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่โครงการพระราชดำริหมู่บ้านสหกรณ์สู่การเป็นองค์กรจัดการตนเอง อำเภอสนักแก่ง กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). การวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2561). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). ความยากจน : สัดส่วนคนจน (ด้านรายจ่าย) จำแนกเป็นรายภาค และจังหวัด พ.ศ. 2555-2564. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <http://statbbi.nso.go.th /staticreport/page/sector/th/08.aspx>
- สุขภาพคนไทย. (2557). ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่การปฏิรูปประเทศจากฐานราก. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางการสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัยวี วีระพันธ์พงศ์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bateman, T & Snell, S. (2015). Management : leading & collaborating in company world. New York: McGraw-Hill Education.
- Ginten, M. (2017). Introduction of Self-Management in Organizations and Teams-A Multiple Case Analysis. Faculty of Behavioural, Management & Social Sciences: University of Twente.
- Grill, L. (2019). Three Myths about Self-managing Organisations, Debunked. Retrieved October 16, 2019, from <https://medium.com/culturati/three-myths-and-misconceptions-about-self-managing-organisations-2f23c298c79b16> October
- Robbins, S. & Coulter. (2012). Management. New Jersey: Prentice hall.